

Dicit autem, *Super vos*, ut eos attraheret; quasi dicat: Si vobis adveniunt prospera, cur vestra bona fastiditis? *Ambrosius* (Lib. & cap. ut sup. circa med.) Simul ostendit etiam imperialem quamdam esse Spiritus Sancti potestatem, in quo regnum est Dei; nos quoque, in quibus habitat Spiritus, esse regalem domum. *Titus*. (a) Vel dicit, *Pervenit in vos regnum Dei*, ut intelligatur, pervenit contra vos, non pro vobis: horrendus enim est perdis (1) Christi secundus adventus.

(f) *Cyrillus*. (b) Quia necessarium erat per multas consideraciones detrahentium retractare sermonem, utitur nunc exemplo manifestissimo, quod demonstrat volentibus intruere, quod principem hujus sæculi virtute sibi insita vicit, dicens: *Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet*. *Chrysostronus* (hom. 42. in Matth. circa med.) Fortem vocat diabolum, non quia naturaliter hujusmodi sit, sed innuens antiquam ejus tyrannidem, quam pusillanimitas nostra causavit. *Cyrillus* (c) Erat enim ante Salvatoris adventum violentia multa, rapiens alienos greges, scilicet Dei, & quasi ad proprium ducens ovile. *Theophylactus*. Arma autem ejus sunt omnes species peccatorum, in quibus confidens invaluit contra homines. *Beda* (cap. 68. in Lucam.) Atrium vero illius mundum vocat, qui in maligno positus est, in quo usque ad Salvatoris adventum potiebatur imperio: quia in cordibus infidelium, sine ulla contradictione quiescebat; sed fortiori potentia Christus victor omnes homines liberando ipsum ejecit: unde subditur: *Si autem fortior illo superveniens vicerit eum, universa arma ejus auferet, in quibus confidebat, & spolia ejus distribuet*. *Cyrillus*. (d) Postquam enim Dei summi Verbum, totius fortitudinis dator, & Dominus virtutum, factum est homo, invasit illum, & arma ejus abstulit. *Beda* (super arma ejus auferet.) Sunt ergo arma ejus astutia, dolique nequitia spiritualis; spolia vero ejus ipsi homines sunt ab eo decepti. *Cyrillus*. (e) Nam qui dudum irretiti fuerant ab eo Judæi in divinam ignorantiam, & errorem, evocati sunt per sanctos Apostolos ad notitiam veritatis, & oblati sunt Deo Patri per fidem adhibitam Filio. *Basilius* (f) Distribuit etiam spolia, exhibens fideles (2) custodias Angelorum ad hominum salutem. *Beda* (ubi supra.) Victor etiam Christus spolia distribuit, quod est insigne triumphantis: quia

captivam ducens captivitatem, dedit dona hominibus; quosdam quidem Apostolos, alios Evangelistas, hos prophetas, illos pastores ordinans, & doctores. *Chrysostronus* (hom. 42. in Matth. circa med.) Deinde ponitur quarta solutio, cum subditur: *Qui non est mecum, adversum me est*; quasi dicat: Ego volo homines offerre Deo, satanas autem contrarium. Qualiter ergo qui mihi non cooperatur, sed dissipat quæ mea sunt, tam mihi consentaneus fieret ut una mecum egeret demones? *Ambr.* Sequitur: *Et qui non colligit mecum, dispergit*. *Cyrillus*. (g) Quasi dicat: Ego veni, ut filios Dei ab eo disperfos congregem; at ipse satanas, cum mecum non sit, quæ collegi, & salvavi, tentat dispergere. Qualiter ergo quibus meis dispensationibus refragat, virtutem mihi ministrat? *Chrysostronus* (Hom. 42. in Matth. à med.) At si qui non cooperatur, adversarius est; multo magis qui obstat. Videtur tamen mihi & Judæos ad presens sub ænigmatate tangere, ordinans eos cum diabolo: nam & ipsi agebant contra eum, & dispergebant quos congregabant.

(g) *Cyrillus* (h) Post præmissa ostendit Dominus unde contigit populo Judæorum ut ad (3) hujusmodi opiniones laberentur de Christo, dicens: *Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaquosa, quærens requiem*. Quod enim hoc exemplum ad Judæos spectet, Matthæus cap. 12. expressit, dicens: „ Sic erit & generationi huic pessimæ. “ *Quandiu enim erant in Ægypto viventes ritu Ægyptiorum, inhabitabat in eis spiritus malignus; qui expulsus est ab eis, quando mactaverunt agnum in figura Christi, & lini sunt ejus sanguine, & sic evitarunt destructorem*. *Ambrosius* (Lib. 7. in Luc. in cap. de arg. quibus pharisæi, &c.) Itaque in uno homine totius populi Judaici comparatio est, à quo per legem spiritus immundus exierat. Sed quia in Gentibus, quorum corda prius arida erant, sed postmodum per baptismi rore Spiritus humefcebant, propter fidem Christi requiem diabolus invenire non potuit (immundus enim spiritus Christus incendium est) ideo regressus est ad plebem Judæorum: unde sequitur: *Et non inveniens dicit: Revertar in domum meam unde exivi*. *Origenes*. (i) Idest ad eos qui sunt ex Israel; quos vidit nihil divinum in se continentes, sed desertos, & vacantes habitatio ejus: unde sequitur: *Et cum venerit, inveniet eam*

(1) Nicolai addit Christiani. (2) Al. custodiæ. (3) Al. hujus.

EX EDIT. P. NICOL. (a) In Mathæum. (b) In Catena Græc. PP. (c) In Joan. Lib. 10. cap. 11. (d) Ubi supra (e) Ibidem. (f) Etsi 18. (g) Ubi supra (h) In Catena Græc. PP. (i) In Catena Græc. PP.

eam seopis, mundatam. *Ambrosius* (ubi supra.) Forensis enim, (1) & perfunditoria specie computa animo manet interiore pollutior: neque enim sacri fontis irriguo aut abluebat, aut (a) restinguere ardorem: meritoque ad eam spiritus redibat immundus, adducens secum septem spiritus nequiores: unde sequitur: *Et tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum nequiores se; & ingressi habitant ibi*: quoniam scilicet in hebdomada legis, & octavæ (3) mysterium commisit. Itaque, ut nobis multiplicatur septiformis Spiritus gratia; ita illis immundorum spirituum omnis cumulatur injuria: universitas enim hoc numero aliquoties comprehenditur. *Chrysostronus* (hom. 44. in Matth. à med.) Incolunt autem animas Judæorum demones peiores prioribus: nam tunc temporis in Prophetas sæviebant, nunc vero ipsi Domino Prophetarum injuriantur; atque ideo à Vespasiano, & Tito peiora passi fuerunt quam in Ægypto, & Babylone: unde sequitur: *Et sunt nequissima hominis illius peiora prioribus*. Tunc etiam aderat eis divina provisio, & gratia Spiritus Sancti; nunc vero etiam hac cura privantur: propter quod virtutis major penuria nunc, & ærumna intensior, & dæmonum exactio sævior. *Cyrillus*. (a) Sunt etiam nequissima peiora prioribus, secundum illud apostolicum 2. Pet. 2. „ Melius „ erat eis veritatis viam non cognoscere, quam post agnitam retroire. “ *Beda* (cap. 48. super Cum spiritus immundus.) Potest etiam hoc accipi de heretico quolibet, vel schismatico, vel etiam malo catholico, de quo tempore baptismatis, spiritus exierat immundus, locaque inaquosa peragravit; idest, corda fidelium, quæ à mollitia fluxæ cogitationis expurgata sunt, (4) calidus insidiator explorat, si quos ibi nequitie suæ gressus figere possit. Dicit autem: *Revertar in domum meam unde exivi*: in quo timendum est ne culpa, quam in nobis extinctam credebamus, per incuriam nos vocantes opprimat. Invenit autem eam seopis mundatam, hoc est gratia baptismatis à peccatorum labe castigata, sed nulla boni operis industria cumulata. Per septem autem malos spiritus, quos assumit, universa vitia designat. Nequiores autem dicuntur, quia non solum habebit illa septem vitia quæ septem spiritualibus sunt contraria virtutibus, sed etiam per hypocritism ipsas se virtutes habere simulabit. *Chrysostronus* (hom. 45. in Matth.) Non solum autem illis, *S. Thom. Oper. Tom. IX.*

(1) Al. & perfunditoria (item perfunditoris) specie computata, ab immo manet, &c. (2) Al. restringebat. (3) Legit Nicolai mysterium sacrilega mente commisit. (4) Al. callidius. (5) Nicolai ex Beda addit procerum. (6) Al. beatificabitur. (7) Al. vigor. (8) Al. sive filium, virtuosumque habeamus, nos autem obstitamus ab illius virtute, &c.

EX EDIT. P. NICOL. (a) Ubi supra.

sed & nobis fore dicta accipiamus quæ sequuntur: *Et erunt nequissima hominis illius peiora prioribus*: quia si illustrati, & à primis malis remoti, denuo redimus ad eandem nequitiam, gravior deinceps erit pena sequentium peccatorum. *Beda* (cap. 18. in Luc.) Postet etiam simpliciter intelligi, Dominum hac ad distinctionem suorum, & satanæ operum adjunxisse, quod, scilicet ipse semper polluta mundare, satanas vero mundata gravioribus sordibus contaminare festinet.

(h) *Beda* (cap. 48. in Lucam.) Scribis, & Phariseis Dominum tentantibus, simul & blasphemantibus, incarnationem ejus magna fiducia quædam mulier consistit: unde sequitur: *Factum est autem cum hæc diceret, extollens vocem quædam mulier de turba dixit illi: Beatus ventor qui te portavit, & ubera quæ suxisti: ubi & presertim (5) columbiam, & futurorum confudit hereticorum perfidiam: nam sicut tunc Judæi, Sancti Spiritus opera blasphemando verum Dei Filium negabant; sic heretici postea negando Mariam semper virginem, Spiritus Sancti cooperante virtute, nascituro unigenito Deo carnis suæ materiam ministrasse, verum consubstantialemque Patri Filium hominis fateri non debere dixerunt. Sed si caro Verbi Dei secundum carnem nascentis, à carne Virginis matris pronuntiatur extranea, sine causa venter qui eum portasset, & ubera quæ lactassent (6) beatificatur. Qua vero consequentia ejus lacte credatur nutritus ex cuius semine negatur conceptus; cum ex unius & ejusdem fontis origine, secundum physicos, uterque (7) liquor manare perhibetur? Non autem tantummodo eam quæ Verbum Dei corporaliter generare meruerat, sed & omnes qui idem Verbum spiritualiter auditu fidei concipere, & boni operis custodia vel in suo, vel in proximorum corde parere, & quasi alere studuerint, asserit esse beatos: sequitur enim: *At ille dixit: Quinimmo beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*. *Chrysostronus* (Hom. 45. in Matth.) Non fuit hoc responsum repudiantis matrem, sed ostendentis quod nihil ei partus profuisset, nisi valde bona, & fidelis fuisset. Ceterum si Mariæ non proderat sine virtutibus animæ Christi ab ea ortum transiit; multo magis nobis sive patrem, sive fratrem, (8) sive filium virtuosum habeamus, nos autem abstitamus ab illius virtute, nequaquam hoc pro-*

Y 2

def-

synam: facere enim elemosynam, est facere misericordiam. Si intelligis, à te incipe: quomodo enim es misericors alteri, si crudelis es tibi? Audi Scripturam dicentem Eccli. 30. "Miserere anime tue, placens Deo." Redi ad conscientiam tuam quicumque male, aut infideliter vivis; & ibi invenis mendicantem animam tuam, vel forte egestate obmutescentem. In iudicio, & caritate fac elemosynam cum anima tua. Quid est iudicium? Displice tibi. Quid est caritas? Dilige Deum, dilige proximum. Hanc elemosynam si prætermittis, quantumvis ames, nihil facis quando tecum non facis: *Cyillus. (a)* Vel hoc dicit in pharisæorum reprehensionem: quia illa sola præcepta attentius observari iubebant à populis subiectis quæ causa erant illis reddituum secundorum: unde nec minima oleorum postponebant; opus autem ingerendæ dilectionis ad Deum, & iudicii justam censuram negligebant. *Theophylactus* (super: Præteritis iudicium, & caritatem Dei) Quia enim Deum contempnebant, indifferenter sacra tractantes, præcipit eis dilectionem Dei habere. Per iudicium verò dilectionem innuit proximi: nam quod aliquis iuste iudicat proximo, ex eius dilectione provenit. *Ambrosius* (Lib. & tit. ut supra.) Vel iudicium, ideo quia non omnia quæ agunt in iudicium referunt; caritatem, (1) ideo quia non ex affectu diligunt Deum. Sed ne rursus fidei studiosos non faciat operum negligentes, perfectionem fidelis viri brevi sermone concludit, ut & fide, & operibus approbetur, dicens: *Hæc autem oportuit facere, & illa non omittere. Chrysostronus* (hom. 74. in Matth.) Ubi quidem sermo Iudææ mundationis agebatur, totaliter præterivit; sed quia decima elemosynæ quædam est, & nondum erat tempus expressæ interimendi legalia, propter hoc dicit: *Hæc oportuit facere. Ambrosius* (ubi supra à med.) Arrogantiam quoque sacralementum Iudæorum redarguit, dum primatus appetunt: sequitur enim: *Vae vobis pharisæis, qui diligitis primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro. Cyillus. (b)* Per ea quibus illos reprehendit, nos facit meliores: vult etenim nos ambitione carere, & non plus venari apparentiam quam veri existentiam; quod tunc pharisæi agebant. Salutari enim ab aliquibus, & præsidere eis, non vere nos idoneos esse ostendit, pluribus enim hæc contingant, cum boni non sint: unde subdit: *Vae vobis qui estis ut monumenta, quæ non apparent. Volentes enim ab hominibus salutari,*

& eis præsidere, ut magni æstimetur, ab oculis sepulchris non differunt, quæ nitent quidem extrinsecus ornamentis, sunt autem plena omni spurcitia. *Ambrosius* (ubi supra à med.) Et quasi sepulchra, quæ non apparent, specie fallunt, visuque decipiunt transeuntes: unde sequitur: *Et homines ambulantes supra nesciunt; ita scilicet ut cum foris speciosa promittant, plena (a) intus fetoris includant. Chrysostronus* (hom. 74. in Matth.) Sed quod tales extierint pharisæi, non est mirabile; si autem nos digni reputati fieri templa Dei, fiamus repente sepulchra solum fetorem continentia, hoc est extremæ miseræ. *Cyillus. (c)* Ait autem hic Apostata Iulianus, vitanda esse sepulchra, quæ Christus ipse ait esse immunda; sed ignoravit vim verborum Salvatoris: non enim iussit à monumentis discedere, sed eis comparavit pharisæorum (3) scditium populum.

(m) *Cyillus. (d)* Redarguit quæ manifestos transfert in melius, superbis hominibus communiter intolerabili esse solet: unde cum Saluator reprehenderet pharisæos tamquam deviantes à recto calle, percellabatur ex hac legisperitorum caterva: unde dicitur: *Respondens autem quidam ex legisperitis, ait illi: Magister hæc dicens, etiam nobis contumeliam facis. Beda* (cap. 51. à med.) Quam misera conscientia quæ auditio Dei verbo, sibi contumeliam fieri putat, & commemorata pena præsidiorum, se semper intelligit esse damnandam. *Theophylactus* (hoc loco) erant autem alii legisperiti à pharisæis: nam pharisæi diviti ab aliis, quasi religiosi videbantur; legis autem periti scribæ erant doctoresque quæstiones legis solventes. *Cyillus. (e)* Christus autem legisperitis invecivam ingerit, & deprimit vanum eorum supercilium: unde sequitur: *At ille ait: Et vobis legisperitis va: quia homines oneratis oneribus quæ portare non possunt, & ipsi uno digito non tangitis sarcinas. Exemplo patenti utitur ad eos dirigendum. Erat lex onerosa Iudæis, ut faterentur Christi discipuli; ipsi vero sacces importabiles legis colligantes, & subditis superponentes, ipsi nullatenus operari curabant. Theophylactus* (super: *Oneratis homines.*) Quoties etiam doctor facit quæ docer, alleviat falcem, tradens ad exemplum seipsum; quando vero nihil agit eorum quæ decet, tunc graves sacces videntur eis qui doctrinam suscipiunt, ut pote qui nec à doctore possunt portari. *Beda* (cap. 51. ubi supra.) Recte autem audiunt quod facinas legis uno digito non tangerent; hoc est, nec in mi-

nis quidem eam perfererent, quam se contra morem patrum sine fide, & gratia Christi servare, & servanda tradere præsumebant. *Gregorius. (a)* Tales quoque modo plures sunt iudices severi peccantium, & debiles agonizantes; intolerabiles legislatores, & debiles portitores; nec appropinquare volentes, nec palpare vitæ honestatem, quam irremediabiliter exigunt à subiectis. *Cyillus. (b)* Postquam igitur reprobativè onerosam legisperitorum officinam, inducit communem invecivam in cunctos principes Iudæorum, dicens: *Vae vobis qui edificatis monumenta Prophetarum, & patres vestri occiderunt illos. Ambrosius. (ubi supra à med.)* Bonus est hic locus ad vesuvium superstitutionem vanissimam Iudæorum: quia edificando sepulchra Prophetarum, patrum suorum facta damnabant; æmulando autem paterna scelera, in seipso sententiam retorquebant: non enim edificatio, sed æmulatio loco criminis æstimatur: unde subdit: *Profecto testificamini quod consensius operibus patrum vestrorum: quoniam quidem ipsi eos occiderunt, vos autem edificatis eorum sepulchra. Beda* (cap. 51. in Lucam) Simulabant quidem se, ob favorem vulgi captandum, patrum suorum horrere perfidiam, memorias Prophetarum qui ab eis occisi sunt, magnifice orando; sed ipso ore testificamini quantum paterna nequitia consentiant, injuriis agendo Dominum à Prophetis prænuentiam: unde subditur: *Prophetæ & sapientia Dei dixit: Mittam ad illos Prophetas, & Apostolos; & ex illis occident, & persequentur. Ambrosius* (ubi supra.) Dei sapientia Christus est. Denique in Matthæo cap. 23. habes: "Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapientes." *Beda* (cap. 31.) Si autem eadem sapientia Dei prophetas, Apostolosque misit; cessent hæretici Christo ex Virgine principium dare; omittant alium legis, & Prophetarum, alium novi testamenti Deum prædicare; quamvis sæpe etiam apostolica Scriptura Prophetas non eos solum qui futuram Christi incarnationem, sed eos qui futura cælestis regni gaudia prædicant appellet. Sed nequaquam hos crediderim Apostolis in catalogi ordine præferendis. *Athanasius* (in Apolog. 1. de fuga sua.) Sive autem occidant, mors occisorum altius contra eos clamabit; sive persequantur, moralia suæ iniquitatis emittunt. Fuga enim persecutionem passorum in magnum redundat persequentium crimen: nemo enim pium & mansuetum fugit, sed potius austerum, & moribus imbutum iniquis: & ideo sequitur: *Ut inqui-*

ratur sanguis omnium Prophetarum, qui effusus est à constitutione mundi à generatione ista. Beda (super illud, *Ut inquiratur sanguis.*) Queritur quomodo sanguis omnium Prophetarum, atque iustorum ab una Iudæorum generatione requiratur, cum multi sanctorum, sive ante incarnationem, sive post, ab aliis nationibus sint interempti. Sed mors est Scripturarum duas sæpe generationes hominum, bonorum, malorumque, computare. *Cyillus. (c)* Est ergo dicit demonstrative, *A generatione ista*, non exprimit solum tunc astantes, & audientes, sed quemlibet homicidam: astruitur enim simili simile. *Chrysostronus* (hom. 75. in Matth. ante med.) Ceterum si dicat, Iudæos graviter passuros; hoc non immerito fit, eo quod & peiora omnibus ausi sunt, & nullo præteritorum castigati fuerunt; sed cum vidissent alios peccasse, & punitos fuisse, non fuerunt meliores effecti, sed similia commiserunt: non autem ita quod pro commissis aliorum alii luant penam. *Theophylactus* Offendit autem Dominus Iudæos esse heredes malitiæ Cain, ex eo quod subdit: *A sanguine Abel usque ad sanguinem Zachariæ, qui perit inter altare & ædem.* Abel siquidem à Cain occisus est; Zachariam autem, quem occiderunt inter altare & ædem, quidam dicunt esse antiquum Zachariam filium Iodada Sacerdotis. *Beda* (cap. 51. non procul à fin.) Quare igitur à sanguine Abel, qui primus martyrium passus est, mirum non est; sed quare usque ad sanguinem Zachariæ, quærendum est, cum & multi post eum usque ad nativitatem Christi, & ipso mox nato innocentes perempti sint; nisi forte, quia Abel pastor ovium, Zacharias Sacerdos fuit, & hic in campo, ille in atrio templi necatus est, utriusque gradus martyres, & sacri scilicet, & altaris officio mancipati, sub eorum intimantur vocabulo. *Gregorius* Nissenus. (d) Quidam autem dicunt, quod Zacharias pater Joannis spiritu prophetiæ conjiciens mysterium virginitatis intactæ Dei genitricis, nequaquam sequestravit illam à loco templi virginibus deputato, volens offendere quod in potestate conditoris omnium erat novum ortum offendere, qui enixæ vigorem calbarum non auferret. Erat autem hic locus medius inter altare & ædem, in qua erat altare aneum (1) situm, ubi propter hoc eum occiderunt. Ajunt etiam, quod, cum audiret Regem mundi venturum, dispensative metu subiectionis aggreduuntur eam qui attestabatur ortum ipsius, mactantes

(1) Al. dest. ideo. (2) Al. omittitur intus. (3) Nicolai legit fictorem.
Ex edit. P. Nicol. (a) Ubi supra. (b) In Catena Græc. PP. (c) Ibidem & contra Julianum, (d) In Cat. Græc. PP. (e) Ubi supra.

(1) Al. suum.
Ex edit. P. Nicol. (a) Nissenus in Cat. Græc. PP. (b) Ibid. (c) Ubi supra. (d) Orat. in diem natalem Christi.

incto nobis oculo animæ; de cuius luminis virtute subdit dicens: *Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Origenes. (a)* Id est, si corpus tuum sensibile factum est luminosum, illustrato corpore à lucerna, adeo ut non amplius in te sit membrum tenebrarum; multo magis te non peccante, intantum fiet lucidum totum tuum corpus spirituale ut comparentur splendores ejus illustranti lucernæ, dum lux quæ erat in corpore, quæ consueverat esse caligo, dirigitur quocumque præceperit intellectus. *Gregorius Nazianzenus. (b)* Vel aliter. Ecclesiæ lucerna, & oculus est. Necessè est ergo ut, sicut (1) oculo puro verum habente corpus dirigitur, imputo vero existente deviat, sic & in prælato, qualitercumque se habet, oportet pariter naufragium pati Ecclesiæ, vel salvari. *Gregorius 28. Mor. (super illud Job 39.)* Quis tendit super eam lineam? cap. 6. in antiq. codd. cap. 13. Vel aliter appellatione corporis unaqueque actio intelligitur, quæ intentionem suam quasi inventionem oculum sequitur; unde dicitur: *Lucerna itaque corporis tui est oculus tuus*, quia per bonæ intentionis radium merita illustrantur actionis. *Si ergo oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit*: quia si recte intendimus per simplicitatem cogitationis, bonum opus efficitur, etiam si minus bonum esse videatur: *Et si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrum erit*: quia cum perversa intentione quid (2) vel rectum agitur, & si explendere coram hominibus cernitur, tamen apud examen interni iudicis obscuratur: unde & recte subditur: *Vade ergo ne lumen quod in te est, tenebræ sint*: quia si hoc quod bene nos agere credimus, ex mala intentione fuscamus; quanta ipsa mala sunt quæ mala esse, & cum agimus, non ignoramus? *Beda (cap. 50. in Lucam.)* Cum autem subdit, *Si ergo corpus tuum lucidum fuerit, &c.*: totum corpus nostrum omnia opera nostra dicit. Si igitur bonum bona intentione patravimus, non habens in tua conscientia aliquam partem tenebræ cogitationis, etsi contigerit aliquem proximum tua bona actione noceri, tu tamen pro tuo simplici corde, & hic gratia, & in futuro læcis gloria donaveris. Quod significat subdens: *Et sicut lucerna fulgoris illuminabit te.* Hæc contra hypocrisim pharisæorum subdolo signa querentium, specialiter dicta sunt.

(1) *Legit Nicolai oculo se pure habente corpus dirigitur.* (2) *Al. vel recte.* (3) *Al. rogans.*

(a) *Ex edit. P. Nicol. (a)* Ut supra. (b) *Epist. 22. quam ad Cæsarienses ex nomine parentis ab ipso scriptam inscriptio ipsa præfert.* (c) *In Cat. Græc. PP. (d)* Ubi supra. (e) *Ibid.*

(1) *Cyrillus. (c)* Pharisæus quamvis tenax esset sui propositi, Dominum tamen in propriam domum vocat: unde dicitur: *Et cum loqueretur, rogavit illum quidam pharisæus ut pranderet apud se.* *Beda (cap. 51. in Lucam.)* Consulto Lucas non ait: *Et cum hæc loqueretur; sed Cum loqueretur*, ut ostendat eum non statim finitis quæ propoluerat verbis, sed aliquos interpositis, apud pharisæum prandere rogatum. *Augustinus de Con. Evang. (Lib. 2. cap. 26.)* Ut enim hoc Lucas narraret, digressus est à Marthæo circa illum locum ubi ambo commemoraverant quod dictum est à Domino de signo Jonæ, & Regina Austrii, & de Nivivitis, & de spiritu immundo: post quem sermonem dicit Matthæus cap. 23. „Adhuc ego loquente ad turbas, ecce mater ejus, & fratres, tres stabant foris, querentes ei loqui.“ Lucas autem in eo sermone Domini, commemoratis etiam quibusdam quæ Matthæus dixisse Dominum prætermissit, ab ordine quem cum Matthæo tenuerat, digreditur. *Beda (cap. 51. in Lucam.)* Itaque postquam nuntiatis sibi foris matre & fratribus, ait *Matt. x11.* „Qui enim fecerit voluntatem Domini, hic frater meus, & soror mea, & mater est.“ datur intelligi (3) rogatu pharisæi intrasse convivium. *Cyrillus. (d)* Sed ipse Christus, qui eorum pharisæorum nequitiam noverat, dispensative descendit, satagens commovere eos, ad similitudinem optimorum medicorum, qui gravius infirmantibus afferunt remedia suæ industriæ: unde sequitur: *Et regressus recessit.* Dedit autem occasionem verbis Christi indocilis pharisæus scandalizatus, quia cum opinaretur eum justum, & prophetam, non conformabatur irrationabili eorum consuetudini: unde subditur: *Pharisæus autem cepit intra se reputans dicere, quare non baptizatus esset ante prandium.* *Augustinus de Verbis Dom. (serm. 30.)* Omni enim die pharisei antequam pranderent, abluabant se aqua; quasi quotidiana lavatio possit cordis esse mandatio. Apud seipsum autem pharisæus cogitavit, vote non tenuit; ille tamen audivit qui interiora cernebat: unde sequitur: *Et ait Dominus ad illum: Nunc vos pharisæi quod de foris est calicis, & catini mundatis; quod autem intus est vestrum, plenum est rapina, & iniquitate.* *Cyrillus. (e)* Poterat autem Dominus & aliis uti verbis, commonens pharisæum insanum; captat tamen tempus, & ex his quæ erant præ manibus con-

text documentum. Horæ namque mensæ, & pabuli sumit pro exemplo calicem, & catinum; ostendens quod mundos, & lotos decet esse sincere ministrantes Deo non solum à spurcitiâ corporali, immo ab ea quæ latet intrinsicè, & intrinsicè carere contagiis. *Ambrosius (Lib. 7. in Lucam cap. de redarg. interioris immunditiæ.)* Vide autem corpora nostra terrenorum, & fragilium expressione significari, quæ brevi lapsu præcipitata franguntur, & facile ea quæ mens voluit interne, per sensus, & gesta corporis prodit; sicut illa quæ calix interioris continet, foris lucent: unde & posterioribus non dubium est vocabulo calicis passionem corporis declarari. Cernis igitur quod nos non exteriora hujus calicis, & catini, sed interiora contaminant; quia dixit: *Quod intus est vestrum, plenum est rapina, & iniquitate.* *Augustinus de Verb. Dom. (serm. 30.)* Sed quomodo non pepercit homini à quo fuerat invitatus? Magis quidem objurgando pepercit, ut correctio in iudicio parceret. Deinde ostendit nobis quia & baptismum quod semel adhibetur, per fidem mundat; fides autem intus est, non foris. Fidem autem contemnant pharisæi, & quod foris erat (1) lavabant, intus inquinatissimi manebant; quod Dominus improbat dicens: *Stulti, nonne qui fecit quod de foris est, etiam id quod intus est fecit?* *Beda (super illud, Stulti nonne qui fecit, &c.)* Quasi dicat: Qui utramque hominibus naturam fecit, utramque mundari desiderat. Hoc est contra Manichæos, qui animam tantum à Deo, carnem vero putant à diabolo creatam. Hoc etiam est contra illos qui corporalia peccata, fornicationem scilicet, & furtum, & cetera talia peccata, quasi gravissima detestantur; spiritus vero, quæ non minus damnat Apostolus, ut levia contemnant. *Ambrosius (ubi supra.)* Dominus autem quasi bonus præceptor docuit quomodo nostri corporis mundare contagium debeamus, dicens: *Verumtamen quod superest date eleemosynam; & ecce omnia munda sunt vobis.* Vides quanta remedia. Mundat nos misericordia, mundat nos Dei sermo: juxta quod scriptum est *Joan. 15.* „Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis.“ *Augustinus de Eleemosyna. (a)* Misericors monet misericordiam fieri: & quia servare querit

quos magno redemit pretio, post gratiam baptismi sortitos, docet deum posse (2) purgari. *Chrysostomus. (b)* Dicit autem, *Date eleemosynam*, non injustitiam: est enim eleemosyna quæ caret injustitia qualibet: hæc omnia facit munda, & jejuniis est præstantior; quod quamvis sit laboriosus, illa tamen est lucrosior. Illustrat animam; impingat, bonam efficit, & decoram. Qui cogitat miseri roganti, citius à peccatis desistet. Sicut enim medicus qui crebro vulneratis mædetur, frangitur de facili in ærumnis aliorum; sic & nos si vacaverimus egenorum auxilium, de facili contemnimus præsentia, & in cælum levabimur. Non parvum est igitur eleemosynæ cataplasma, cum valeat omnibus apponi vulneribus. *Beda (cap. 51. in Lucam.)* Dicit autem, *Quod superest*, scilicet necessario victui, & vestimento. Neque enim ita faciendâ eleemosyna ut teipsum consumas inopia, sed ut tui cura corporis expleta, inopem quantum vales sustentens. Vel ita intelligendum. *Quod superest*, id est quod tam multo scelere præoccupatis solum remedium restat, *date eleemosynam*: qui sermo ad omnia quæ utili miseratione fiunt, valet: non enim solum qui dat esurienti cibum, & cetera hujusmodi, verum etiam qui dat veniam (3) peccanti, atque orat pro eo; & qui coarctat, & aliqua emendatoria pena plectit, eleemosynam dat. *Theophylactus (hæc loco.)* Vel dicit *Quod superest*: nam facultates præfident cupidus cordi. *Ambrosius (Lib. 17. tit. de redarg. int. immunditiæ.)* Totus itaque pulcherrimus ab hinc dirigitur locus, ut quoniam nos ad studium simplicitatis invitæ, superflua Judæorum, & terrena condemnet. Et tamen ipsis peccatorem abolitio promittitur, si misericordiam consequantur. *Augustinus de Verb. Dom. (serm. 30. à med.)* Si autem mundari non possunt nisi credentes in eum qui fide mundat cor, quid est quod dicit: *Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis?* Attendamus: forte & ipse exponit. Illi enim de omnibus suis fructibus decimam partem detrahebant, & eleemosynam dabant, quod non facile aliquis facit Christianus. Irriferunt ergo illum eis hoc dicentem, quasi hominibus qui eleemosynas non facerent. Hoc Deus sciens subjungit: *Sed vos vobis pharisæis, qui decimatis mentham, & rutam, & omne olus, & præteritis iudicium, & caritatem Dei.* Non ergo est hoc facere eleemo-

(1) *Al. laudabant.* (2) *Al. servari.* (3) *Al. precanti.*

Ex edit. P. Nicol. (a) Immo potius Cyprianus in epist. de opere, & eleemosynis, cuius meminit sub hæc inscriptione ipsemet Augustinus Lib. 6. ad Bonifacium cap. 8. cum de eleemosyna tamen inscripserint aliqui, vel etiam de Misericordia, ut Hieronymus eam citat ad Pammach. de obitu Paulinæ. (b) *In Carena Græc. PP. ex hom. in Joan.*

de se valebit. *Beza* (cap. 60. in Lucam.) Eadem autem Dei genitrix & inde quidem beata, quia verbi incarnandi ministra est facta temporalis; sed inde multo beator, quia ejusdem semper amandi custos manebat æterna. Hac etiam sententia sapientes Judæorum percutit, qui Verbum Dei non audire, & custodire; sed negare, & blasphemare quærebant.

(i) *Beza* (cap. 49. in Lucam.) Duplici Dominus fuerat quæstione pulsatus. Quidam enim calumniabatur eum in Beelzebub ejectione demonia, quibus hætenus est responsum; & alii tentantes, figum de celo quærebant ab eo, quibus ab hinc respondere incipit: unde sequitur: *Turbis autem concurrentibus, cepit dicere: Generatio hæc, generatio nequam est. Ambrosius* (Lib. 8. tit. ut supra.) Ut scias synagoge populam deformari, ubi Ecclesie beatitudo laudatur. Sicut autem fuit Jonas signum Ninivitæ, ita erit & Filius hominis Judæis: unde subditur: *Signum querit; & signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ Prophete. Basilii.* (a) Signum est res in propalato posita, alicujus occulti continens in se declarationem; sicut Jonæ signum descensum ad inferos, ac iterum ascensum Christi, (1) & resurrectionem à mortuis representat: unde subditur: *Nam sicut Jonas fuit signum Ninivitis, ita & Filius hominis generationi hæc.* (i) *Beza* (super signum non dabitur.) Signum eis tribuit, non de celo, quia indigni erant videre; sed de profundo inferni, signum scilicet incarnationis non divinitatis, passionis, non glorificationis. *Ambrosius* (ubi supra.) Ut autem Jonæ (2) typus signum dominicæ passionis est, ita etiam grativum, quæ Judæi commiserunt, testificatio peccatorum est. Simul advertere licet, & majestatis oraculum, & pietatis judicium: namque Ninivitarum exemplo, & denuntiatur supplicium, & remedium demonstratur: unde etiam debent Judæi non desperare indulgentiam, si velint agere penitentiam. *Theophylactus* (super Nisi Jonas Propheta.) Sed Jonas post exitum suum à ventre ceti, ita prædicatione Ninivitas convertit; Christo vero resurgenti Judæorum generatio non credit: unde præjudicium fuit eis; de quo præjudicio subdit duplex exemplum, cum dicitur: *Regina Austri surgit in judicio cum cetera generatione hæc, & condemnabit illos. Beza* super *Regina Austri.* Non utique potestate judicii; sed comparatione facti melio-

(1) *Al.* omittitur. (2) *Ordinem mutat Nicoll in hunc modum.* Ut autem Jonæ signum typus fuit, &c. (3) *Al. Chrysothomus.*

EX EDIT. P. NICOL. (a) In Cat. Græc. PP. (b) Hom. 7. in Cat. i. (c) In Cat. Græc. Non occurrit expresse sub his verbis; etiam tunc aliquid colligi potest quoad priorem partem ex hom. 44. in Matth. & hom. 30. Operis imperf.

ris: unde sequitur: *Quia venit à stellis terra andre sapientiam Salomonis; & ecce plusquam Salomon hic. Hic* in isto loco non pronomen est, sed adverbium loci, & significat: Idem, in præsentiarum inter vos convertatur qui incomparabiliter est Salomone præstantior. (3) *Cyrillus.* Non autem dixit: Major Salomone ego sum, ut persuadeat nobis humiliari, etsi secundi sumus spiritualium gratiarum; quasi dicat: Festinavit ad audiendum Salomonem mulier barbara, per tam longum iter audire scientiam visibilibus animantium, & vires herbarum; vos autem cum assisistis, & audiat de invisibilibus, & caelestibus ipsam sapientiam vos instruentem, & verba signis, & operibus comprobantem, alienamini contra verbum, & miracula insensibiliter præteritis. *Beza* (cap. 49. in Lucam) Si autem Regina Austri, quæ electa esse non dubitavit, surget in judicio cum reprobis, ostenditur una cunctarum, bonorum scilicet, malorumque, resurrectio mortalium; & hoc non juxta fabulas Judæorum mille annis ante judicium, sed in ipso esse futuræ judicio. *Ambrosius* (Lib. 8. tit. ut supra.) In hoc quoque Judæorum plebem damnans, Ecclesie mysterium vehementer exprimit, quæ in Regina Austri per studium percipiende sapientie de totius orbis finibus congregatur, ut pacifici Salomonis verba cognoscatur: Regina plane, cujus regnum est indivisum, de diversis, & distantibus populis in unum corpus assurgens. *Gregorius* Nilivensis, (b) Sicut autem illa Regina erat Æthiopia, & longe distans, sic in principio nigra erat Ecclesia Gentium, & multum distabat à veri Dei noxia; ut ubi pacificus Christus emicuit, tunc, circumstantibus Judæis, accedunt Gentiles, offeruntque Christo pietatis aromata, & atrium divinæ gratiæ, & gemmas, obedientiam scilicet præceptorum. *Theophylactus* (super *Regina Austri.*) Vel quia auster laudatur in Scriptura, sicut calidus, & vivificans. Anima igitur regnans in auctro, idem in spiritali conversatione, venit audire sapientiam Salomonis Regis pacifici Domini Dei nostri; idem, in contemplationem erigitur; ad quam nullus pervenit, nisi regnet in bona vita. *Ponit* autem consequenter exemplum de Ninivitis, dicens: *Viri Ninivite surgent in judicio cum generatione hæc, & condemnabunt illam. Chrysothomus* (c) hom. 44. in Matth. in oper. imperfecto.) Condemnationis judicium ex similibus, vel quidem hoc

ut in parabola de decem virginitibus; ex dissimilibus autem, sicut cum Ninivite condemnant eos qui erant tempore Christi, ut sic fiat condemnatio clarior: nam illi quidem barbari, hi vero Judæi; hi selecti prophetis documentis, illi namque acceptant audientium divinum; illuc ite servus, huc dominus; ille everfionem prædicabat, iste regnum caelorum ammittit. Notum est ergo omnibus quod Judæos decebat potius credere: accidit autem contrarium: unde subdit: *Quia penitentiam egerunt in prædicatione Jonæ; & ecce plusquam Jonas hic. Ambrosius* (ubi sup. circ. finem.) Secundum mysterium autem, ex duobus constat Ecclesia: aut ant peccare nesciat, quod scilicet pertinet ad Austri Regiam; aut peccare desinat, quod scilicet pertinet ad Ninivitas penitentiam agentes. Penitentia enim delictum abolet, sapientia cavet. *Augustinus* de Con. Evang. (Lib. 2. cap. 39.) Hoc autem Lucas narrat eo loco quidem quo *Matthæus*, sed aliquando dispari ordine. Quis autem non videat superfluo queri quo illa ordine Dominus dixerit; cum & hoc dicere (1) debeamus per Evangelistarum excellentissimam auctoritatem; (2) non esse mendacium, si quisque non hoc ordine cujusquam sermonem digesserit quo ille à quo processit, cum ipsius ordinis nihil interit ad rem, sive ita sit, sive ita?

(1) *Al.* habeamus. (2) *Al.* non esse mendacium. Sed quisque, &c. (3) *Al.* ex amulatione.

EX EDIT. P. NICOL. (a) In Cat. Græc. PP. (b) In Catena Græc. PP. In Origine non occurrit; sed aliquid simile Chrysothomi nomine hom. 21. Operis imperf. (c) Ubi supra (d) Hom. 12. in Matth. non eodem tenore quo hic, sed multis interjectis, & planiore sensu.

tummodo, sed & cogitationes, & ipsas etiam cordis inventiones mundare, & castigare emminerint: nam sequitur: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Ambrosius* (Lib. 7. cap. de similitudine qua ad ostensionem fidei exhortatur.) Vel lucerna fides est; juxta quod scriptum est *Psalm.* 118. „Lucerna pedibus meis verbum tuum, & Domine.“ Verbum enim Dei fides nostra est. Lucerna autem lucere non potest, nisi alitudo lumen acceperit: unde & virtus nostræ mentis, & sensus accenditur, ut minus quæ perierat possit reperiri. Nemo ergo fidem sub lege constituit; lex enim intra mensuram est, ultra mensuram gratia; lex obumbat, gratia clarificat. *Theophylactus.* Vel aliter. Quia Judæi videntes miracula accusabant eorum mentis malicia, propter hoc dicit Dominus, quod accipientes lucernam à Deo, intellectum scilicet, (3) emulatione obcurant, miracula, & beneficia non cognoscebant. Sed ad hoc intellectum à Deo susceperunt, ut supra candela-brum poneremus, ut etiam alii qui ingreduntur, lumen videant. Sapiens quidem jam ingressus est; qui vero addidit, adhuc ambulat. Quasi pharisæi dicat: Oportet vos ut intellectum ad miraculorum notitiam, & aliis declarare; quoniam quæ videtis sunt opera non Beelzebub, sed Filii Dei; unde secundum intellectum subdit: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Origines.* (b) Osculum quippe appellatur proprie intellectum; notulum; totam autem animam; quamvis non corpoream, hic tropologice vocat corpus; illustratur enim ab intellectu animæ tota: *Theophylactus.* Sicut autem corporis oculus hie lucidus fuerit, corpus lucidum erit; si vero tenebrosus, & corpus similiter tenebrosum; sic comparatur intellectus ad animam: unde subditur: *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Origines.* (c) Intellectus enim à suo principio in solo simplicitatis studio est, nullam componens dupliciter; & dolum; & divisionem in se. *Chrysothomus.* (d) (Hom. 21. in opere imperf.) Si ergo intellectum corruperimus, qui potest solvere passionem, totam laetiam animam, patiturque diram caliginem, perversione excæcatur intellectus; unde subdit: *Vide ergo ne luminem quod in te est, tenebra sicut.* Non sensibiles dicit tenebras, sed intrinsicam habentes originem; & quas nobiscum passim deserimus, ex-

facierdem in templo. *Græcus.* (a) Alii autem aliam causam dicunt esse interitus Zachariae: Cum enim occiderentur infantes, magnus Joannes cum coetaneis suis occidendus erat; sed Elisabeth episcopi filium de medio cædis, petiit eremum: unde cum satellites Herodis Elisabeth, & puerum non invenirent, converturnt iram in Zachariam, occidentes ipsum ministrantem in templo. *Sequitur:* (1) *Va vobis legisperitis, qui tulistis clavem scientiæ.* *Bassius.* (b) Hæc vox va, quæ intolerabilibus profertur doloribus, eis convenit qui paulo post detrudendi erant in grave supplicium. *Cyrillus.* (c) Clavem autem scientiæ ipsam dicimus esse legem: erat enim (2) lex umbra, & figura justitiæ Christi. Decebat ergo legisperitos quasi indagantes legem Moysi, & dicta prophetarum, referare quodammodo populo Judæorum januas notitiæ Christi. Hoc autem non fecerunt, sed e contra derogabant divinis miraculis, & contra ejus dogmata clamabant: Quid enim auditis? (3) Sic igitur tulerunt, idest abstulerunt, clavem scientiæ: unde sequitur: *Ipsi non introfistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Sed & fides est clavis scientiæ: fit enim per fidem veritatis cognitio, secundum illud *Esaiæ 7.* Nisi crederitis, non intelligetis. Sustulerunt igitur legisperiti clavem scientiæ, non permitentes homines credere in Christum. *Augustinus de Quæst. Evång. (Lib. 2. quæst. 23.)* Sed & clavis scientiæ est humilitas Christi, quam nec ipsi intelligere, nec ab aliis intelligi volebant. *Ambrosius (Lib. & tit. ubi supra.)* Arguuntur etiam adhuc sub nomine Judæorum, & futuro supplicio statuuntur obnoxii: quia cum doctrinam

(1) *Al. Sequitur enim.* (2) *Al. ex umbra.* (3) *Sic habent quatuor sæpe exempla citata; Romana autem an. 1570. & Veneta 1593. ordine præpostero ita legunt.* Sic igitur tulerunt, idest abstulerunt, clavem scientiæ: fit enim per fidem veritatis cognitio, secundum illud *Esaiæ.* Nisi crederitis, non intelligetis. Sustulerunt ergo legisperiti clavem scientiæ: unde sequitur: *Ipsi non introfistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Sed & fides est clavis scientiæ, non permitten-tes homines credere in Christum. (4) *Al. respicere.* (5) *Al. ex omnibus.* (6) *P. Nicolai corrigi insidiabantur.* (7) *Al. accusarent.*

Ex edit. P. Nicol. (a) Vel Geometer. in Car. Græc. PP. (b) In *Esaiam* visione 1. (c) Ut supra. (d) Ubi supra.

CAPUT XII.

(a) **M**ultis autem turbis concurrentibus, ita ut se invicem conculerent, coepit dicere ad discipulos suos: Attendite à sermone pharisæorum, quod est hypocritis. Nihil enim opertum est quod non reveletur, neque absconditum quod non sciatur. Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur, & quod in aure locuti estis in cubiculis, prædicabitur in tectis.

(b) Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his qui occidunt corpus, & post

post hoc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis & time te eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc time. Nonne quinque passeres veniunt dipondio, & unus ex illis non est in oblivione coram Deo? Sed & capilli vestri capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus plures estis vos.

(c) Dico autem vobis: Omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus, & Filius hominis confitebitur illum coram Angelis Dei qui autem negaverit me coram hominibus, negabitur coram Angelis Dei: & omnis qui dicit verbum in Filium hominis, remittetur illi: ei autem qui in Spiritum Sanctum blasphemaverit, non remittetur. Cum autem inducent vos in synagogas, & ad magistratus & potestates, nolite solliciti esse qualiter, aut quid respondeatis, aut quid dicatis: Spiritus enim Sanctus docebit vos in ipsa hora quid oporteat vos dicere.

(d) Ait autem ei quidam de turba: Magister, dico fratri meo ut dividat tecum hereditatem. At ille dixit ei: Homo, quis me constituit iudicem, aut divisorem supra vos? Dixitque ad illos: Videte, & cavete ab omni avaritia: quia non in abundantia cuiusquam vita ejus est ex his quæ possidet.

(e) Dixit autem similitudinem ad illos, dicens: Hominis cujusdam divitis haberes fructus ager attulit: & cogitabat inter se, dicens: Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit: hoc faciam: destruam horrea mea, & majora faciam: & illic congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam anime mee: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibere, epulare. Dixit autem illi Deus: Sulte, hac nocte animam tuam reperent à te: quæ autem parasti, cujus erunt? Sic etiam qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives.

(f) Dixitque ad discipulos suos: Ideo dico vobis: nolite solliciti esse anime vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Anima plus est quam esca, & corpus plusquam vestimentum.

(g) Considerate corvos, quia non seminant, neque metunt, quibus non est cellarium, neque horreum; & Deus pascit illos: Quanto magis vos plures estis illis? Quis autem vestrum cogitando potest adiacere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de ceteris solliciti estis?

(h) Considerate illa agri quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quia nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fenam quæ hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos, pusillæ fidei? Et vos nolite querere quid manducetis, aut quid bibatis, & nolite in sublime tolli. Hæc enim omnia gentes mundi querunt. Patet autem vester scit quoniam his indigeris. Verumtamen querite primum regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.

(i) Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Vendite quæ possidetis, & date elemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cellis, quo fur non appropriat, neque timea corrumpit: ubi enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit.

(k) Sint lumbi vestri præcincti, & lucerne ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur à nuptiis, ut cum venerit, & pulsaverit, confestim aperiant ei. Beati servi illi qui cum venerit dominus, invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita invenerit, beati servi servi illi. Hoc autem sciote, quoniam si sciet paterfamilias quæ hora veniet, vigilaret utique, & non fineret perferri domum suam. Et vos estote parati: quia quæ hora non putatis, Filius hominis veniet.

(l) Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos dicitis hanc parabolam, an & ad omnes? Dixit autem Dominus: Quisquis est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tridici mensuram? Beatus ille servus, quem cum venerit dominus, invenerit ita facientem. Vere dico vobis, quoniam super omnia quæ possidet, constituet illum. Quod si dixerit servus ille in corde suo: Moram facit dominus meus venire; & ceperit percutere pueros, & edere, & bibere, & inebriari: veniet dominus servi illius in die qua non sperat, & hora qua nescit, & dividet eum, partemque ejus cum infidelibus ponet.

(m) Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui, & non se preparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, plagis vapulavit multis; qui autem non cognovit, S. Thom. Op. Tom. IX. A 3